

na balzakovština«. Uvjeren sam da bi Le Kare tim stilom, bez većih problema, pisao izvrsne romane i izvan špijuskog sižea. U prilog tome svjedoči i jedna čitava četvrtina romana ŠPIJUN KOJI SE SKLONIO U ZAVJETRINU u kojoj pisac potpuno napušta uobičajan špijunski milje i ispisiuje krajnje rafiniranu socijalno-psihološku sagu sa ljubavnim konotacijama. Mnogo kasnije u romanu, Le Kare, na sebi svojstven način pravi tematske i motivacijske kopče između tog segmenta i ostalih odgadaja relevantnih za rasplet djela. Sličnu situaciju nalazimo i na početku romana DEČKO DAMA KRALJ ŠPIJUN.

Ako pokušamo izvući jednu globalnu kvalifikaciju Le Karovih likova, onda će to svakako biti tragizam. Tragizam ljudi sa varljivim identitetom, oskudnim moralnim satisfakcijama, tragizam ljudi koji izvan svog profesionalnog života posjeduju samo blijedu imitaciju življenja, i u toj imitaciji mahom postaju kreature vrijedne sažaljenja. (prevareni muževi, ljubavnici po zadatku). To i jeste ono što Le Karea bitno distancira u odnosu na druge pisce špijuskog romana. Naime, čitajući njegova djela malo ko će poželjeti da sam bude učesnik slič-

nih zbivanja. Dakle, izostaje ona zavodljivost koja je bitna odlika špijuskog, detektivskog i SF romana.

Ali, i u toj sumornoj atmosferi, le Kare je sposoban utkati humorni diskurs. Na primjer u romanu DEČKO DAMA KRALJ ŠPIJUN, dva lika razgovaraju za vrijeme ručka koristeći svoju specifičnu frazeologiju, (tjelohranitelj = bebisiter) ali uz to, nenajavljeno se koriste popularnim terminima svojstvenim slengu sjeverno-američkih indijanaca. Ta mala igra je privilegija likova i u njoj pisac ne učestvuje. Tek u završnom komentaru on će je u jednom trenutku prihvatiti stvarajući humorni efekat: — ZNAO SAM DA NIJE ISTINA — vrlo zadovoljno reče Džeri i, podigavši prst kao pero, otapka u svoj rezervat.

Odajući priznanje GZH-u za ovaj izdavački projekat, na žalost ne može se izostaviti primjedba koja se tiče opreme knjiga — broširani povezi, presitan slog, odsustvo predgovora ili pogovora — što je u potpunosti opreci, ne sa komercijalnim nego sa isključivo estetskim kvalitetima ovog romansijera. □ □ □

povest spasa ili spas od povesti

Karl Löwith: »Svjetska povijest i događanje spasa«, August Cesarec, Zagreb, Svjetlost, Sarajevo, 1990.

tomislav perić

illudo danica zelenović

PAVLEKA MIŠKINA 20

Ujutro se budi nada.

Posvuda u sobi igra se sunce. Zastajkuje u pukotinama prozorskih kapaka. Dete raste omadijano igrom sunca, kao i drvo koje je majka posadila na dan kada je rođeno. Sunce je ušlo u dečije oči i obojilo ih.

Illumino:

*Još ne postoji vreme i mesto
i ne postoje odluke;*

Bosonoga izlazim u dan

i, grleći toplo telo psa,

bez bojazni gledam u svetlost. Sedam na široku kamenu

stepenicu pred kućom, na kolena naslanjam male, koščate laktove, obraze spuštam na dlanove i radoznalo — čekam.

ILLUDO

Vidim se s leda dok gazim preko potoka. Izgleda hladno, kao zima.

Po golim ledima prosula se kosa.

Na drugoj obali je visoka i gusta borova šuma, posuta injem. Ulazim u šumu.

Skrivam se u tvojim toplim rukama.

Smeju se preklopljeni zubi

zanesenosti što plete opsene.

Sva istina nestaje u lepoti. Snaga iskrenosti je ogromna i nepotrebna.

GOING FOR THE BLUE

Sećam se da sam bila sama

i uprkos neznanju, čudnovato spokojna.

Ponekad bih u predvečerje izašla na ulicu

i šetala, vodena koracima. Najviše sam volela da gledam kako se pale svetla u domovima i kako se u njima kreću ljudi.

Ponekad bih pozelela i nešto da kažem, i iako sam bila sasvim zdrave misli, reči nisu nikako izlazile iz usta.

Onda bih se danima stidela, i samo kroz prozor gledala sunce i nebo nada mnom.

Čekala sam da se nesporazum na kojem je nastao svet razreši sam od sebe.

Što sam više bila sama, to je više bolelo,

i sve manje sam mogla da zaboravim.

Očekujući sve što nailazi neočekivano,

udavila sam se — na obali.

Uveren da u osnovi još uvek živimo od 19. veka, stoleća — kolveke tehničke civilizacije koja je kolonizovala svet, Karl Löwith (1897 — 1973), nemački filozof i istoričar duha, znatan deo svoje intelektualne znatiželje posvetio je razumevanju i tumačenju duhovnih pretpostavki savremenog sveta. Pored više studija, u koje spada i knjiga predmet ovog prikaza, u tom je pogledu naročito važno delo »Od Hegela do Nietzschea« (1941., prevod 1987.) gde se razmatra, temeljno i detaljno, povest nemačkog — koji je postao svetski! — duha u prošlom veku, razvoj koji otpočinje s Hegelovim ispunjenjem i dovršenjem moderne filozofije a završava s Nietzscheovim novim početkom. Tokom istraživanja te epohe, u kojoj je Marxova i Kierkegaardova transformacija Hegelovog sistema apsolutnog znanja indentifikovana kao revolucionaran prelom u mišljenju 19. veka, autoru se nametnulo pitanje koje, u njegovoj formulaciji iz predgovora spomenute knjige, glasi: »Određuje li se bitak i »smisao« povesti uopšte iz nje same, a ako ne, iz čega se onda određuje?«

Pokušaj odgovora na to fundamentalno pitanje glavni je zadatak Löwithove knjige koja se na engleskom jeziku (»Meaning in History«) pojavila 1949, a potom i na nemačkom 1953. pod naslovom »Weltgeschichte und Heilsgeschehen. Die theologischen Voraussetzungen der Geschichtsphilosophie«, da bismo je, konačno, prošle godine dobili i na našem jeziku u prevodu Marija Vukića i sa predgovorom Abdulaha Šarčevića.

Radi pripreme mogućnosti teorijski zasnovanog rešenja navedenog pitanja, autor je preduzeo kritičku analizu niza istorijski relevantnih spisa. Predmet interpretacije su — upravo sledećim redom — pogledi Burckhardta, Marxa, Hegela, Proudhona, Comtea, Condorceta, Turgota, Voltairea, Vicoa, Bossueta, Joachima, Orosiusa. Izlaganje hronološki obrnutim redosledom opravdano je razlozima koji se mogu svesti na pretpostavku da je, posmatrano didaktički i metodski, najuputnije poći od recentnih i nama istorijski najbližih oblika svesti.

Pravo područje Löwithovog interesovanja u stvari su teologija i filozofija povesti kao one misaone forme u kojima ljudi tragaju za odgovetanjem smisla i suštine povesti. Kao način (s)misaonog posredovanja čovekovog povesnog iskustva one nastoje da u opštoj zbrci događaja i sila u međusobnoj borbi, namera i rezultata, sukobljenih ličnosti, naroda i kultura uoče izvestan red, otkriju pravilnosti, te da identifikuju celinu čijim se promenama i kretanju može pripisati njihovo zašto i čemu, njihov smisao i cilj. Određujući filozofiju povesti kao »sistematsko tumačenje svjetske povijesti rukovodene principom povezanosti historijskih događaja i tokova u odnosu na jedan krajnji smisao«, Löwith smatra da je ona sasvim »zavisna od teologije, tj. od teološkog tumačenja povijesti kao događanja spasa« (s. 26.), te da, nasuprot raširenom shvatanju da se u 18.